

54ste V.O.B.o.W. – WAR EXCURSIE: ETRUSKEN & TUSSEN HEMEL EN HEL, STERVEN IN DE MIDDELEEUWEN

Jozef Goderis

Zondag 20 maart 2011. Acht treinreizigers en zeven met de auto.

Aankomst in Brussel, Jubelparkmuseum om 10.30u. Deelnemers: 1 uit Kortrijk, 3 uit Oostrozebeke, 1 uit Pittem, 1 uit Schuiverskapelle en 9 uit Roeselare en Rumbek. Gezien er op zondag geen gidsen beschikbaar zijn, maken we tijdens de rondgang dankbaar gebruik van een audiofoon.

ETRUSKEN

Oorsprong van de Etrusken

Reeds de historici uit de Oudheid bekeken het probleem van de Etruskische herkomst. Herodotos (5de eeuw vóór Chr.) beweerde dat de Etrusken afkomstig waren uit Lydië in Klein-Azië en dat uit de tijd vóór de Trojaanse oorlog in de 13de eeuw v. Chr.

Volgens Denys van Halicarnassos daarentegen (Grieks auteur uit de tijd van keizer Augustus, begin van onze tijdrekening) waren de Etrusken autochtonen. Een volk dat van oudsher in Etrurië was gevestigd.

In 1947 besloot Etruskoloog Massimo Pallottino dat we ons niet zozeer dienen toe te spitsen op de term “herkomst” in de lijn van de opvattingen uit de Oudheid. Klemtoon dient volgens hem eerder gelegd op de vorming en ontwikkeling van de Etruskische beschaving.

In ieder geval was het huidige Midden-Italië tussen de 9de en 8ste eeuw v. Chr. veroverd of bewoond door de Etrusken. Ze vervingen gaandeweg hun primitieve huttdorpen door een confederatie van twaalf steden, tot ongeveer de eerste eeuw v. Chr. Het Etruskische rijk strekte zich uit van Firenze tot Rome, hoewel de oudste archeologische sporen in 1853 in de buurt van Bologna werden ontdekt.

De taal en het dagelijkse leven van de Etrusken

De Etruskische taal, uitgedrukt in lettertekens, varianten van het Griekse alfabet, wordt tot op heden als “enigmatisch” omschreven. Een

raadselachtige taal, gelezen van rechts naar links, die slechts via manuscripten en grafschriften tot ons is gekomen. Actuele inzichten leiden tot de opvatting dat de Etruskische taal in zich niet Indo-Europees is, maar eerder een samensmelting van elementen uit het mediterrane gebied.

In de tentoonstelling komt het dagelijkse leven aan bod, de rol van de vrouw, de kledij en de religie waarin een grote rol wordt toebedeeld aan de priesters. Zij konden tekens van de goden aflezen uit de vlucht van de vogels, uit de bliksem of uit de organen van offerdieren.

De Etrusken waren buitengewone meesters in de edelsmeedkunst, goudbewerking en het vervaardigen van bronzen beeldjes.

Romeinen erfgenamen van de Etrusken

Veelal worden de Etrusken beschouwd als een deel van de Romeinse beschaving. Maar eigenlijk vormden zij in grote mate de basis voor de Romeinse cultuur. De Romeinen namen heel wat over van de Etrusken: een deel van hun godenbestel, het rioleringsstelsel, de wegenbouw en tal van architecturale technieken zoals de rondboog.

De tentoonstelling “De Etrusken in Europa” begint met de opgravingen die de Villanova-cultuur uit de 9de eeuw v. Chr. aan het licht bracht. Een derde van de tentoongestelde stukken is afkomstig uit de reserves van het Jubelparkmuseum. Voor die gelegenheid werden ze speciaal gerestaureerd en bestudeerd.

Aan de hand van het thema van het banket werd de evolutie van de

Etruskische keramiek toegelicht met o.a. de typische Etruskische “*bucchero*”-vazen.

Onze V.O.B.o.W.-leden waren het niet erg eens over de presentatie van deze tentoonstelling. Sommigen hadden meer aardewerk verwacht, verwant aan de Attische keramiek met lichte figuratie op een zwarte achtergrond of omgekeerd met zwarte figuren op een licht gekleurd decor. Anderen vonden sommige toelichtingsteksten wat te dicht bij de grond geplaatst, zodat de bezoeker haast gedwongen werd te lezen vanuit een geknieelde of gehurkte houding of helemaal in buiklig!

Weer anderen vonden de laatste toonkast overladen. In hoeverre deze eerder negatieve beoordeling onder invloed van een artikel in Knack, p.79 editie 19 jan. 2011 ontstond, is onduidelijk.

Er kwam echter ook positieve kritiek waarbij men oog had voor het multi-media parcours met geslaagde reconstructies, animaties, muziek, licht- en geluidseffecten.

Men duwde ons een ludiek 3D brillette op de neus en zo konden we virtueel binnen stappen in de dodenstad Cerveteri (het antieke Caere), meer bepaald in de *Tomba di Rilievi*, gelegen in de necropool van de Banditaccia in Cerveteri.

Een tweetal van onze leden waren bijzonder geïnteresseerd in deze tentoonstelling als voorbereiding op hun reis naar Italië, Etrurië. Toscane als vakantiebestemming is duidelijk “in”!

Tenslotte werd ons een rijke toeristische documentatie aangeboden aan de uitgang van de tentoonstelling. “*Nostri Geni Etruschi*”. Uiteraard graag meegenomen.

Het middagmaal in het museumrestaurant was een gelegenheid om de groep bijeen te brengen, op een paar uitzonderingen na, die wensten te genieten van het aangenaam lenteweertje om in het park te picknicken.

Ingang Jubelparkmuseum (Foto B. Brouckaert)

TUSSEN HEMEL EN HEL. Sterven in de middeleeuwen 600-1600.

Een zeer waardevolle tentoonstelling die al onze deelnemers sterk wisten te waarderen.

Samenstelling o.m. door archeologe Alexandra Depoorter, afkomstig van Roeselare.

In de archeokrant belichten we speciaal in de rubriek “Boekbespreking” de catalogus van deze tentoonstelling.

Wij zijn allemaal “doden op krediet”. In onze tijd is de dood zowel het grootste taboe als het meest controversiële onderwerp. De keuze van dit thema voor deze tentoonstelling was dan ook een ernstige uitdaging. De problematiek van de dood in de middeleeuwen werd, bij ons weten, nog nooit op zo’n grondige en serene manier benaderd als in deze expositie. Het gaat om een lange periode van 600 tot 1600, m.a.w. een millennium tussen de vroege middeleeuwen en de tijd van de contrareformatie.

De dood betekende voor de middeleeuwse mens niet het einde. Hij hoopte na de dood op een nieuw leven waaraan hij zou deelnemen vanaf het laatste oordeel.

De angsten en verwachtingen van de middeleeuwse christenen zijn hier duidelijk afleesbaar

op schilderijen, keramiek, sculpturen in ivoor en wit marmer. Eveneens zijn ze afleidbaar uit historische en archeologische documenten, geschreven bronnen, skeletten van diverse types en uit verschillende perioden. De beenderen worden gepresenteerd met alle respect voor gevoeligheden. Zowel de begrafenisrituelen en de zorg na de dood komen hier aan bod.

Al bij al een zeer verzorgde en geslaagde presentatie.

O.m. door het gebruik van de audiofonen werden we her en der verspreid en zijn we er ook niet in geslaagd tijdens of na dit bezoek een groepsfoto te maken voor de archeokrant.

Wij hopen dat wel te kunnen op onze volgende excursie "de Staats-Spaanse linies" op 9 april 2011 in de Zwinstreek.